

TƏHSİL FORMALARI: İNFORMAL VƏ QEYRİ-FORMAL ÜSULLA ƏLDƏ EDİLMİŞ SƏRİŞTƏLƏRİN TANINMASI

İlqar Nadirov,

*Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin
Təhsil standartları və tədris resursları şöbəsinin müdür müavini,
texniki elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

E-mail: ilqar_orx@mail.ru

Açar sözlər: bacarıq, bilik, formal təhsil, informal təhsil, qeyri-formal təhsil, səriştələrin tanınması.

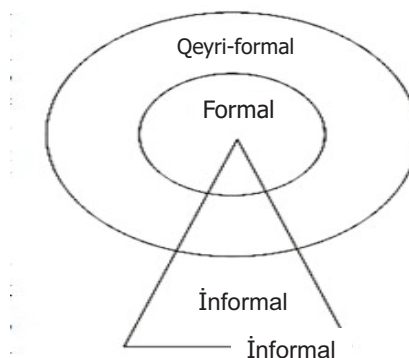
Ключевые слова: умение, знание, формальное образование, информальное образование, неформальное образование, признание компетенций.

Key words: skill, knowledge, formal education, informal education, non-formal education, recognition of competences.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 oktyabr 2013-cü il tarixli, 13 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nın və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 dekabr 2016-cı il tarixli, 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin müvafiq bəndlərində informal və qeyri-formal üsulla əldə edilmiş səriştələrin tanınması məsələsinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə təhsil formaları, onların inkişafı, dünya ölkələrinin qeyd edilən istiqamətdə təcrübələrinin öyrənilməsi sahəsində əldə edilmiş araşdırmaların qısa nəticələrini təqdim edirəm.

“**Təhsil**” dedikdə, öyrənmə nəticələrinin tətbiqinə nail olmaq üçün ibtidai, orta və ali təhsil məktəblərində təşkil edilmiş mütə-

şəkkil və uzunmüddətli təhsil prosesini həyata keçirən xüsusi bir sistem nəzərdə tutulur [1]. Təhsilin, ümumilikdə öyrənmə proseslərinin **formal, qeyri-formal və informal** kimi üç əsas formaları mövcuddur (**sxem 1**). Qeyd etmək lazımdır ki, formal təhsil nəzəriyyəsi öz başlanğıcını J.Lokkadan (XVII

Sxem 1. Təhsil formaları

əsrlər), I.Q.Pestallozzidən, I.Kantdan və başqalarından (XVIII-XIX əsrlər) götürərək inkişaf etməyə başlamışdır.

Pedaqogika və təhsil tarixi üzrə mənbələrə əsasən, ömürboyu təhsilin tərkib hissəsi olan qeyri-formal və informal təhsil formalarının təşəkkül tapması və inkişafı XIX əsrə təsadüf edir. Elə həmin dövrdən də formal təhsil ilə qeyri-formal və informal təhsil arasında fərqlərin ilk əlamətləri üzə çıxmağa başlamışdır. Həmin dövrdə formal təhsilə əsasən, cəmiyyətin elit təbəqələri cəlb edilirdi. Bu təhsil formasında əsasən, elmlərin, dillərin, tarix və klassik sənətin əsasları öyrədilirdi. Qeyri-formal və informal təhsil isə əsasən, orta sinfin zəruri və aktual biliklərə olan ehtiyaclarını təmin edirdi. Beləliklə, Avropa qitəsində yarandığı ilk dövrdən qeyri-formal və informal təhsil artıq formalaşmış təhsil quruluşu olan formal təhsilə bir alternativ kimi dəyərləndirilir, tətbiq edilmiş yenilik kimi qəbul edilirdi. Bununla belə həmin dövrdə cəmiyyətdə bu təhsil formalarına müəyyən şübhə ilə də yanaşılırdı.

R.E.Fordham qeyri-formal və informal təhsil formalarını şəxsə, onun maraqlarına və ehtiyaclarının ödənilməsinə yönəldildiyi üçün onları təbiətən daha humanist sistem kimi dəyərləndirirdi [2]. Ona görə də artıq XX əsrdə bu təhsil formaları **“aşağıdan yuxarıya”** prinsipinə uyğun formalaşdığı kimi qiymətləndirilirdi. Eyni zamanda, T.Jeffs və M.K.Smith formal təhsil ilə qeyri-formal təhsilin tədris planlarının tərtibində mövcud olan ziddiyyətləri qabardaraq, dövlət tərəfindən tətbiq edilən bütün təhsil proqramlarını formal təhsil kateqoriyasına aid edir və **“yuxarıdan aşağıya”** prinsipinə uyğun təşkil olunduğunu, qeyri-formal və informal təhsili təhsilalanların maraqlarını həyata keçirtmək məqsədini daşdığını qeyd edərək, onun **“aşağıdan yuxarıya”** prinsipinə uyğun təşkil edildiyini bildirirdi [3]. Hazırda informal və qeyri-formal təhsil formaları Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Elm, Təhsil və Mədəniyyət üzrə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (YUNESKO) kimi qlobal təşkilatlar tərəfindən fəal şəkildə təbliğ edilir. 2005-ci ildən başlayaraq, YUNESKO informal və qeyri-formal təhsilin əhalinin sosial cəhətdən həssas və aztəminatlı ailələrdən olan uşaq və gənclərin işlə təmin olunmasında rolunu xü-

susi olaraq vurğulayır [4]. Müasir dövrdə isə informal və qeyri-formal təhsil formal təhsilin əsasən, tamamlayıcısı və ya alternativ kimi dəyərləndirilir. Beləliklə, yuxarıda qeyd edilənlərə əsasən, formal təhsilin informal və qeyri-formal təhsilə münasibətini şərti olaraq üç dövrə ayırmaq olar: təhsilin formal və formalıdan kənar təhsil formalarına **“ayrılması”** dövrü (XIX əsr), formal və formalıdan kənar təhsil formaları arasındakı **“müxalifət”** dövrü (XX əsr), formal və formalıdan kənar təhsil formalarının bir-birini **“tamamlayıcısı”** dövrü (XXI əsr). Hazırda Avropa ölkələrinin əksəriyyətində formal təhsil və ayrıca şəxslərin formal təhsildən kənar əldə etdikləri bilik, bacarıq və sərəfşətlərə loyallaşdırılmağa bəsləyir. Bununla belə bu təhsil formalarının effektivliyinin qiymətləndirilməsi zamanı müəyyən fikir ayrılıqları meydana gəlir. Ümumilikdə isə formal təhsil ilə müqayisədə qeyri-formal və informal təhsil təhsilalan üçün daha effektiv üsul olduğu qənaətinə gəlinir, çünki bu halda fərdin mövcud imkanlarından (bilik, bacarıq və təcrübəsindən) maksimum dərəcədə istifadə olunur. Tədrisən effektiv alətlərin tətbiqi ilə qeyri-formal və informal təhsilin tanınması, sertifikatlaşdırılması prosesində keyfiyyətin təmin olunması istiqamətində də müəyyən uğurlar əldə olunur. Qeyri-formal və informal təhsilin tanınmasına, adətən ömürboyu təhsilin, xüsusən yaşlıların təhsilinin tərkib hissəsi kimi baxılır. Kredit çevirmələrinin təmin edilməsi və kvalifikasiya standartlarının yaradılması (bilik, bacarıq və sərəfşətlərin harada əldə olunmasından asılı olmayaraq) insanların nəyi bildiyini və bacardığını müəyyən edərək, onların təhsillərini əvvəldən deyil, onu davam etdirmələrinə stimullaşdırır. Bütün bunlar formal təhsildə olan ənənəvi xərcləri (vaxt, təhsil, nəqliyyat xərclərini və s.) və mümkün itkiləri (itirilmiş əməkhaqqını və s.) azaldır. Şübhəsiz ki, bütün bunlar qeyri-formal və informal təhsilin tanınmasının lehinə olan arqumentlərdəndir.

Son dövrlər dünya ölkələrinin əksəriyyətində qeyri-formal və informal təhsilin tanınmasını müzakirələr və sadə təcrübələr

mərhələsindən tədricən milli səviyyədə qərarların qəbul edilməsi səviyyəsinə yüksəldiyini görmək olur. Qeyri-formal və informal təlimin tanınması metodologiyası və onun tətbiqinə Avropa ölkələrinin əksəriyyətində münasibət müsbətdir. Bu təcrübənin faydalılığını həm dövlət, həm də özəl sahələr aydın şəkildə ifadə edirlər. Informal və qeyri-formal təhsilin nəticələrinin formal təhsilin müəyyən səviyyəsi ilə ekvivalentinin müəyyənləşdirilməsi ayrı-ayrı fərdlərin malik olduqları bilik, bacarıq və səriştələrə uyğun səviyyədən başlayaraq, təhsillərinin davam etdirmələrinə böyük motivasiya yaradır. Bu isə təlim və kvalifikasiya proseslərinə sərf olunan zaman və maliyyə vəsaitinin azaldılmasına səbəb olur. Bu səbəbdən də bir çox ölkələr bu təhsil növləri arasında siyasi səviyyədə müəyyən əlaqə qurmağa çalışırlar. Aşağıda bu istiqamətdə bir çox ölkələrin təcrübələri qeyd edilmişdir.

Koreya Respublikasında mükəmməl strukturlaşdırılmış akademik kreditlərin bank sistemi formalaşmışdır. Bu təhsil sistemi yalnız məktəbi deyil, həm də məktəbdən kənarda olan təhsilin müxtəlif formalarını rəsmən tanıyır. Açıq təhsil sistemi olan bu sistem ömürboyu təhsili təmin edir, hər bir şəxsə istənilən yerdə və istənilən vaxt, eləcə də istənilən sürətlə oxumağa imkan verir, çünki qiymətləndirmə krediti verməklə həyata keçirilir. Hazırda bu sistemlə 24 peşə istiqaməti üzrə bakalavr, 14 peşə istiqaməti üzrə magistr səviyyəsində kadr hazırlığı həyata keçirilməkdədir [5].

Fransanı qeyri-formal və informal təhsilin tanınması sahəsində ən qabaqcıl Avropa ölkəsi kimi xarakterizə etmək olar. Fransızların bu istiqamətdə ilk təşəbbüsü, 1985-ci ildə kompetensiyaların qeydiyyata alınma sisteminin tətbiqi ilə bağlı olmuşdur. İşəgötürənlərə və işçilərə peşəkarlıq kompetensiyalarının müəyyənləşdirilməsinə və qiymətləndirilməsinə kömək edən bu sistem qazanılmış kompetensiyalardan istifadə etməklə, həm də müəssisə daxilində professional inkişafın təmin edilməsində mühüm rol oynayırdı. Fransada qeyri-formal və informal təhsilin tanınması, artıq formal təhsilin

bir hissəsi halına gəlmiş və kvalifikasiyaların əldə edilməsi üçün alternativ yolların tapılmasına kömək edir [6]. Bu ölkədə qeyri-formal və informal təhsilin tanınması üçün tətbiq edilən **beş mərhələli** təsdiqləmə prosesi ümumiliyi ilə seçilir:

Birinci mərhələ – insanların məlumatlandırılması mərhələsidir. Bu mərhələdə təsdiqləməni həyata keçirən təşkilatlar təsdiqi panlaşdırılan peşə istiqamətləri və onun həyata keçirilməsi haqqında məlumatları insanlara çatdırırlar. Buna əsasən, hər bir fərd öz imkanlarına və təcrübəsinə uyğun olan variantı seçə bilər.

İkinci mərhələ – ərizənin təsdiqi mərhələsidir. Bu mərhələdə təsdiq üçün müraciət etmiş fərd tərəfindən verilmiş ərizə rəsmi təsdiq edilir.

Üçüncü mərhələ – dəlil və sübutların toplanılması mərhələsidir. Bu mərhələdə namizədlərə prosesə nəzarət edə biləcək bir məsləhətçi kömək edir.

Dördüncü mərhələ – qiymətləndirmənin həyata keçirilməsi mərhələsidir. Bu mərhələdə xüsusi akkreditə olunmuş mərkəzlərdə münisflər heyəti dəlilləri araşdırır, namizədləri xüsusi testlər vasitəsi ilə yoxlayır və ya onların praktiki iş prosesini izləyirlər.

Beşinci mərhələ – qərarın verilməsi mərhələsidir. Bu mərhələdə qəbul edilmiş qərar namizədə çatdırılır, qismən təsdiq edildikdə isə ona əlavə olaraq gələcək fəaliyyət planı da təqdim edilir.

Kanadada dövlət kolleclərinin əksəriyyətində əvvəlki təhsilin tanınması prosesi həyata keçirilməkdədir. Bəzi universitetlərdə də bu, fasiləsiz təhsil adı altında həyata keçirilir. Kanadada orta təhsil səviyyəsində, habelə yaşlıların təhsili çərçivəsində əvvəlki təhsilin tanınması xidmətlərini göstərən təşkilatlar da mövcuddur. Əvvəlki təhsilin qiymətləndirilməsi zamanı müxtəlif üsullardan istifadə olunur: **nümayiş, formalaşdırılmış intervyu (müsahibə), nümunə və ya məhsulun təqdimatı**. Lakin yadda saxlamaq lazımdır ki, qiymətləndirmə təcrübəni deyil, insanların təcrübə hesabına qazandığı bilik və bacarıqları tanıyır. Qiymətləndirmənin mürəkkəbliyindən asılı olaraq, bu prosesə sərf

olunan zaman bir neçə saatdan bir neçə günə kimi dəyişə bilər. Qiymətləndirməni həyata keçirən təşkilatların əksəriyyətində namizədlərə kömək məqsədi ilə onlara təhkim olunan xüsusi yardımçı kadrlar da fəaliyyət göstərir. Həmin təşkilatlar prosesin mürəkkəbliyindən asılı olaraq, göstərilən xidmətin müqabilində maliyyə vəsaiti müəyyən edirlər. Ödəniləcək məbləğə bu prosesə cəlb olunan ekspertlərin xidməti də əlavə edilir.

Müşahidələr göstərir ki, bilik və bacarıqların tanınması namizədlərdə özlərinə inam və hörmət hissini artırır, təhsilə motivasiya yaradır. Milli səviyyədə əvvəlki təhsilin tanınması məsələləri ilə Kanadanın təhsil üzrə Nazirlər Soveti və Kanadanın əvvəlki təhsilin tanınması assosiasiyası məşğul olur [7].

Latviyada əvvəlki təhsilin tanınması üçün Yaşlıların Təhsili Assosiasiyasının, Təhsil Nazirliyinin və tanınma prosesini həyata keçirən regional hakimiyyətin nümayəndələrinin daxil olduğu üçtərəfli komitə yaradılmışdır.

Yuxarıda qeyd edilənləri Litva, Estoniya, Kanada, Türkiyə, Cənubi Afrika, Ukrayna, Moldova və s. ölkələrin də informal və qeyri-formal üsulla əldə edilmiş sərəşlərlərin tanınması ilə əlaqədar təcrübələrini və yerli şəraiti nəzərə alaraq, ölkəmizdə bu prosesin aşağıdakı ardıcılıqla həyata keçirilməsini təklif edirik:

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin və digər maraqlı tərəflərin iştirakı ilə informal və qeyri-formal yolla əldə edilmiş sərəşlərlərin tanınmasını həyata keçirəcək özünümaliyyələşdirən publik hüquqi şəxs olan “Sertifikatlaşdırma Mərkəzi” (bundan sonra Mərkəz) yaradır:

– *Mərkəz müvafiq sahə komissiyalarının (assosiasiyalarının) və həmin sahə üzrə aparıcı işəgötürənlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə sahələr üzrə ekspertlər şəbəkəsini yaradır;*

– *seçilmiş ekspertlər peşə standartları və kvalifikasiya standartlarına əsasən, əldə edilmiş sərəşlərlərin tanınmasına, qiymətləndirmənin aparılma metod və üsullarına dair nəticələrin sənədləşdirilməsi barədə təlim-*

lərə cəlb edilir;

– *nəzəri və praktiki qiymətləndirmə prosesinin həyata keçiriləcəyi və müvafiq kvalifikasiya səviyyəsi verəcək müəssisələrə qoyulan tələblər müəyyənləşdirilir;*

– *Mərkəz müvafiq sahə komissiyasının və həmin sahə üzrə aparıcı işəgötürənlərin nümayəndələrinin iştirakı ilə sahə və ixtisaslar üzrə nəzəri və praktiki qiymətləndirməni həyata keçirəcək, iddiaçıya müvafiq kvalifikasiya səviyyəsi verəcək müəssisələri (ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələri, təlim mərkəzləri, istehsalat və xidmət sahələri) seçərək onların şəbəkəsini yaradır;*

– *sərəşlərlərin tanınması istiqamətində ictimaiyyətin maarifləndirilməsi və iddiaçıların müraciəti üçün “Sertifikatlaşdırma Mərkəzi”nin elektron portalı yaradılır.*

Mərkəzin strukturu, onun fəaliyyətinin əsas istiqamətləri, informal və qeyri-formal üsulla əldə edilmiş sərəşlərlərin tanınmasını həyata keçirən ixtisaslar, bu ixtisasların peşə standartları, onların kvalifikasiya standartları, həmin ixtisasların kurikulumları, sərəşlərlərin tanınmasına dair elanlar, göstəriləcək xidmətə görə tələb olunan maliyyə vəsaiti və s. qeyd olunan portalda yerləşdirilir.

İddiaçıların sərəşlərlərin tanınması üçün müraciəti “Sertifikatlaşdırma Mərkəzi”nin elektron portalı vasitəsi ilə həyata keçirilir və onların qeydiyyatı zamanı aşağıdakı sənədlər tələb olunur.

- Şəxsiyyət vəsiqəsi və ya (vətəndaşlığı olmayanlar üçün) şəxsiyyəti təsdiq edən sənəd.

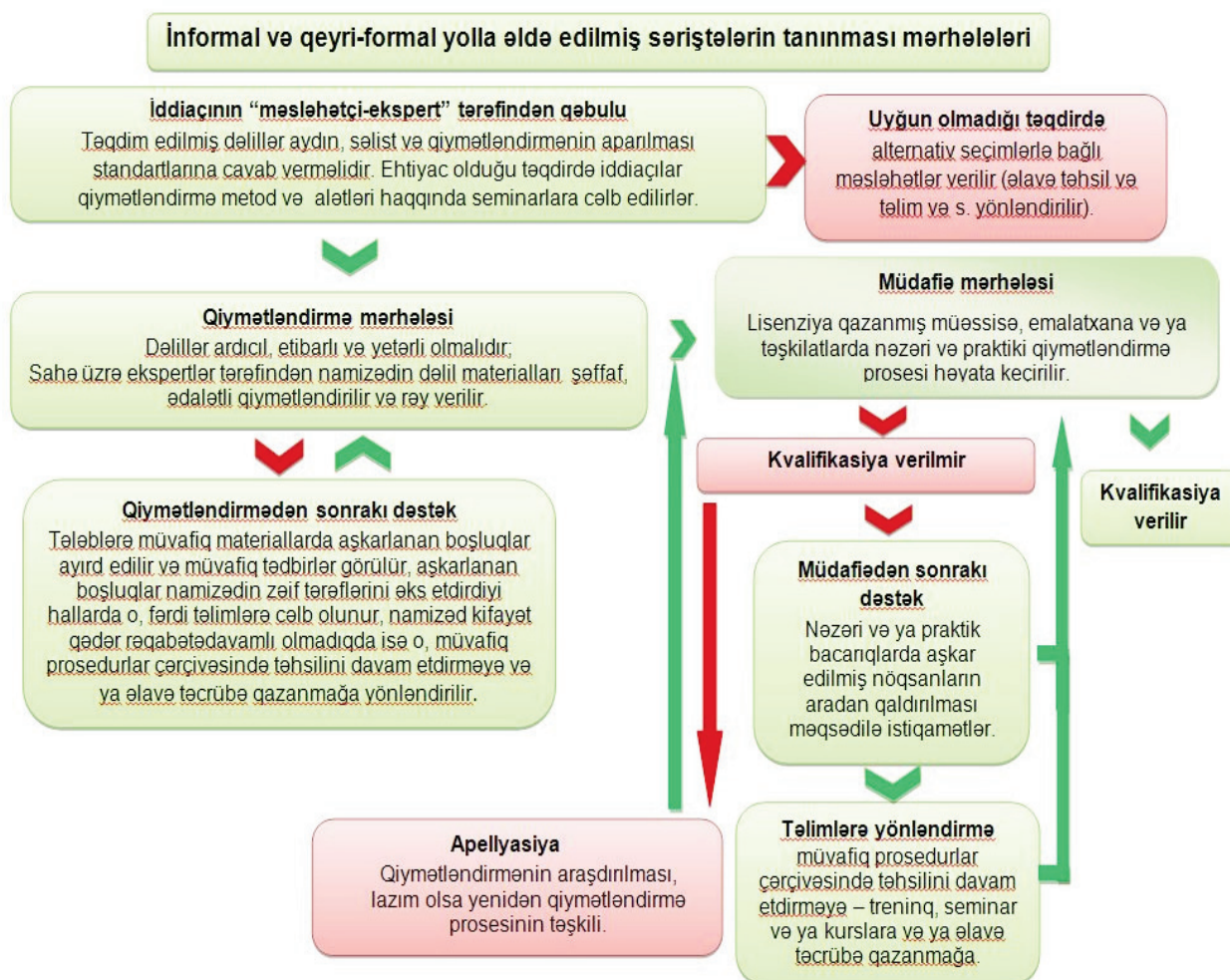
- Əmək münasibətləri faktını təsdiq edən sənədin surəti (əgər varsa) və müvafiq kvalifikasiya səviyyəsində iş təcrübəsini sübut edən sənəd (müvafiq kvalifikasiya səviyyəsinə uyğun ixtisas xasiyyətnaməsi).

- Təhsil sənədinin əsli (əgər varsa) və ya xarici təhsil sənədinin müvafiq tanınma sənədi.

- 3X4 sm ölçüdə foto şəkil.

- Sağlamlıq haqqında və seçdiyi peşə üzrə işləməyə icazə verən arayış.

- Informal və qeyri-formal peşə təhsili nəticələrinin təsdiq edilməsinə dair işəgötürənin (mümkün olduqda) göndəriş məktubu.

İnformal və qeyri-formal üsulla əldə edilmiş səriştələrin tanınması mərhələləri (sxem 2) göstərilmişdir.

Qeydiyyatdan elektron şəkildə keçmiş iddiaçı müəyyən olunmuş vaxtda Mərkəzə dəvət olunur.

1. İddiənin Mərkəzdə qəbulu və ilkin qiymətləndirmə mərhələsi

– məsləhətçi-ekspert tərəfindən qəbul edilir və lazımi sənədlər toplanılır, ilkin qiymətləndirmə həyata keçirilir;

– məsləhətçi-ekspert öz sahəsinin peşəkarı olan, lakin əsaslı dəlillər təqdim etməkdə çətinlik çəkən iddiaçılara yardımçı olaraq, onlara qiymətləndirmə üçün sübut-material hazırlayıb, təqdim etməyə kömək edir;

– iddiaçıya qiymətləndirmə haqqında ümumi məlumat verir;

– dəlil hazırlamaq, tərtib etmək və onu təqdim etməkdə iddiaçını dəstəkləyir, bununla bağlı faydalı məsləhətlər verir;

– əldə edilmiş dəlillər aydın, səliqəli və qiymətləndirmənin aparılması standartlarına uyğun olmalıdır;

– ehtiyac olduğu təqdirdə iddiaçı qiymətləndirmə mexanizmi, metodu, alətləri haqqında seminarlara cəlb edilir;

– iddiaçının sübut-materialları qiymətləndirilib ona ilkin rəy verilir;

– uyğun olmadığı təqdirdə alternativ seçimlərlə bağlı məsləhətlər verilir (əlavə təhsil və təlim və s. yönləndirilir).

2. Qiymətləndirmə mərhələsi

– məsləhətçi-ekspert tərəfindən müsbət qiymətləndirilən sənədlər toplusu həmin sahə üzrə ekspertlərə təhvil verilir;

– dəlillər ardıcıl, etibarlı və yetərli olmalıdır;

– ekspertlərə təqdim olunan dəlil materialının hazırlıq səviyyəsi qiymətləndirmə prosesinin daha obyektiv və səmərəli keçirilməsinə kömək edir;

– qeydiyyatdan keçmiş həmin sahə üzrə ekspertlər tərəfindən iddiaçının dəlil materialının hazırlıq səviyyəsi qiymətləndirmə prosesinin daha obyektiv və səmərəli keçirilməsinə kömək edir;

– qeydiyyatdan keçmiş həmin sahə üzrə ekspertlər tərəfindən iddiaçının dəlil materialının hazırlıq səviyyəsi qiymətləndirmə prosesinin daha obyektiv və səmərəli keçirilməsinə kömək edir;

– qeydiyyatdan keçmiş həmin sahə üzrə ekspertlər tərəfindən iddiaçının dəlil materialının hazırlıq səviyyəsi qiymətləndirmə prosesinin daha obyektiv və səmərəli keçirilməsinə kömək edir;

– qeydiyyatdan keçmiş həmin sahə üzrə ekspertlər tərəfindən iddiaçının dəlil materialının hazırlıq səviyyəsi qiymətləndirmə prosesinin daha obyektiv və səmərəli keçirilməsinə kömək edir;

rialları şəffaf, ədalətli qiymətləndirilir və rəy verilir;

– tələblərə nəzərən sübut materiallarda aşkarlanan boşluqlar ayırd edilir və müvafiq tədbirlər görülür.

Müvafiq tədbirlər dedikdə, aşkarlanan boşluqlar iddiaçının zəif tərəflərini əks etdirdiyi hallarda ona verilən məsləhət və ya fərdi təlim nəzərdə tutulur. İddiaçı kifayət qədər rəqabətədavamlı olmadıqda, o, müvafiq prosedurlar çərçivəsində təhsilini davam etdirməyə və ya əlavə təcrübə qazanmağa yönləndirilir.

3. Müdafiə mərhələsi

– müvafiq sahə və ixtisaslar üzrə bilik, bacarıq və səriştələrin qiymətləndirilməsinə, müvafiq kvalifikasiya səviyyəsi verməsinə lisenziya qazanmış müəssisə, emalatxana və ya təşkilatlarda nəzəri və praktiki qiymətləndirmə prosesi həyata keçirilir;

– qiymətləndirmə komissiyasının 3 üzvündən ən azı biri həmin sahə və ixtisaslar üzrə seçilmiş ekspert olmalıdır;

– şəffaflığın təmini məqsədi ilə qiymətləndirmə prosesi bütövlükdə səsli video ilə çəkilir.

Qiymətləndirmənin nəticəsinə əsasən, iddiaçıya ixtisası üzrə Milli Kvalifikasiya Çərçivəsinə uyğun müvafiq kvalifikasiya verilir və ya namizəd kifayət qədər rəqabətədavamlı olmadıqda isə (nəzəri və ya praktik bacarıqlarda aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması üçün) o, müvafiq prosedurlar çərçivəsində təhsilini davam etdirməyə (tədris, seminar və kurslara) və ya əlavə təcrübə qazanmağa yönləndirilir.

4. Appelyasiya

İddiaçı Qiymətləndirmə Komissiyasının çıxartdığı rəylə razı olmadığı təqdirdə Appelyasiya Komissiyasına müraciət edə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Вершловский С.Г. Непрерывное образование: Историко-теоретический анализ феномена: Монография, С.Г.Вершловский – СПб.: СПбАППО, 2008.

2. Fordham P.E. 'Informal, non-formal and formal education programmes' in YMCA George Williams College ICE301 Lifelong

Learning Unit 2, London: YMCA George Williams College, 1993.

3. Jeffs T. and Smith M.K. (eds.) Using Informal Education. An alternative to case-work, teaching and control?, Milton Keynes: Open University Press, 1999.

4. Неформальное образование. URL: http://www.unesco.org/bpi/pdf/memobpi55_NFE_ru.pdf

5. Academic Credit Bank System Ministry of Education, Science and Technology, Seoul 2009.

6. Michel Feutrie Признание индивидуального опыта в контексте пожизненного обучения. Признание неформального и свободного обучения во Франции Lifelong Learning in Europe #3, 2008 с. 164-171.

7. webmaster @ cicic.ca The Canadian Information Centre for International Credentials (CICIC) is a unit of the Council of Ministers of Education, Canada (CMEC).

I.Nadirov

Forms of education: Recognition of qualifications obtained in informal and non-formal ways

Summary

The development stages of formal, informal and non-formal education, proposals for the mechanism of organizing the recognition of knowledge, skills and competences beyond formal education, which based on international experience and local circumstances were presented in the article.

И.Надиров

Формы образования: признание формальных и неформальных приобретенных навыков

Резюме

В статье описываются этапы развития формальных, неформальных и информальных форм образования. Учитывая местные условия, на основе международного опыта были представлены предложения по поводу механизма признания приобретенных знаний, навыков и компетенций вне формального образования.